

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Amsterdam, 6 maart 2008

Betreft: Advies Programmafonds Cultuur

Geachte heer Plasterk,

Met veel interesse hebben wij kennis genomen van het advies dat u is aangeboden op 31 januari jl. door de heer Jaap Dijkstra over de hoofdlijnen van het beleidskader voor het Programmafonds Cultuurparticipatie. Aangezien Kunsten '92 niet geconsulteerd is tijdens de verkenningsfase is dit tevens onze eerste reactie op het Programmafonds Cultuurparticipatie. In onze reactie op uw hoofdlijnen voor het cultuurbeleid 2009-2012 *Kunst van Leven* van 11 december 2007, hebben wij u al laten weten het *Tienpuntenplan Cultuurparticipatie* als een kans tot verbetering te zien. Daarbij meldden wij ons zorgen te maken over de toekomst van instellingen die op het snijvlak van de wereld der amateurs en professionals werkzaam zijn. Deze zorg is met het advies allerm minst weggenomen.

Het fonds is, naast een vervolg op bestaand beleid, tevens de start van een nieuw 'stimuleringsbeleid'. Hierbij is ervoor gekozen het accent te leggen op actieve cultuurparticipatie, meer dan op het bevorderen van een receptieve of reflectieve cultuurdeelname. De missie van het fonds is om de cultuurparticipatie te stimuleren van "alle burgers, iedere Nederlander". Wij hechten er aan dat naast deze kwantitatieve doelstelling ook een kwalitatieve wordt benoemd. Bevordering van participatie zou een duurzaam effect moeten hebben: doelgroepen moeten zich kunnen bekwamen in een vorm van kunst en zich met kunst ook verbonden weten.

De drie pijlers

Het beoogde fonds zal bestaan uit drie hoofdpijlers: cultuureducatie, amateurkunst en volkscultuur. Het gericht inzetten van middelen lijkt ons een vooruitgang ten opzichte van het Actieplan Cultuurbereik, maar wij koesteren stevige bedenkingen bij de derde pijler, die van de volkscultuur. Zo geeft het advies geen inzicht in wat er onder volkscultuur verstaan moet worden, laat staan welk beleid er voor gevoerd dient te worden. Hiermee lijkt deze pijler uit de lucht te komen vallen en dat lijkt ons een weinig werkbare situatie. Het ligt veel meer voor de hand, waar nuttig en nodig, volkscultuur in te bedden in de bestaande beleidsgebieden.

De drie doorsnijdende thema's

Wij zijn blij dat de kwartiermaker toegankelijkheid als sleutelbegrip ziet voor een brede cultuurparticipatie en diversiteit in publiek en aanbod agendeert als thema voor het fonds. Wat echter opvalt is dat bij het benoemen van doelgroepen geen afbakening is gemaakt. De doelstelling van het fonds als geheel is: het voldoende bereiken van alle doelgroepen. Uit het advies wordt niet duidelijk hoe men dit beleidsmatig wil effectueren in beleid en welke rol het fonds zich daarbij toebedeelt. Betekent dat wanneer een bepaalde doelgroep niet of onvoldoende aan bod komt in de plannen van lagere overheden en aanvragers, het fonds zich genoodzaakt ziet daar actief beleid op te ontwikkelen? Wil men een voorkeursbehandeling voor aanvragen voor een onderbelichte doelgroep?

Kunsten '92 kan zich vinden in de uitwerking van het thema vernieuwing, waarbij niet alleen gekeken wordt naar daadwerkelijk nieuwe projecten/instellingen/activiteiten, maar ook naar de uitbreiding van reeds bestaande initiatieven. Daarbij is het wel de vraag hoe het extra geld ingezet zal worden. Op pagina 21 valt te lezen dat de prognose van 8 miljoen extra intensivering beschikbaar is als durfkapitaal voor diversiteit, vernieuwing, innovatieve en gedurfde initiatieven en dat dit geld door zowel project- als matchingfinanciering via de provincies en gemeenten aan instellingen uitgekeerd wordt. Op pagina 18, waar de verschillende regelingen op een rijtje staan, is hierover niets meer terug vinden.

De kwartiermaker concludeert uit zijn gesprekken met het veld dat er een grote behoefte is om niet alleen te innoveren, maar juist ook bestaande succesvolle initiatieven te bestendigen en te verankeren. Verankering is weliswaar opgenomen als 'doorsnijdend thema' door de drie pijlers, maar het stelt ons niet gerust dat hiermee slechts lijkt te worden bedoeld dat deze activiteiten en samenwerkingsverbanden 'de kans moeten krijgen opgenomen te worden in de reguliere activiteitenprogramma's van overheden en instellingen'.

Het programmafonds is het vervolg op het Actieplan Cultuurbereik, reden waarom het ons niet meer dan logisch lijkt dat verankering van hetgeen reeks is bereikt gerekend mag worden tot de taken van het fonds en dat het hierin een actievare rol speelt dan in het advies is voorzien.

Brede basis, hoge top

In het advies komt de schakel tussen amateur- en professionele kunsten nauwelijks aan bod, terwijl die elkaar juist veel te bieden hebben. Niet alleen kunnen de professionele kunsten de kwaliteit van de (semi-professionele) kunsten op een hoger niveau tillen, ook andersom kunnen de professionele kunsten leren van de ontwikkelingen in de amateurkunsten. De complexiteit van wat in het advies aangeduid wordt als het 'grijze' gebied moet daarbij niet onderschat worden. In het semi-professionele veld gaat het bijvoorbeeld over autodidacten, talentontwikkeling van jonge professionals, of juist om vernieuwende ontwikkelingen die nog geen plaats hebben gevonden in het professionele veld, maar daarvoor juist wel van belang zijn.

Deze wederkerige kruisbestuiving dient in het beleid van het fonds een plaats te krijgen op een wijze die vanzelfsprekend verder reikt dan het praktische dilemma van de bekostiging.

Loketten en budgetten

Het Programmafonds Cultuurparticipatie zal naast matchinggelden met gemeenten en provincies ook structurele subsidies verzorgen voor instellingen op het gebied van de cultuureducatie en amateurkunst, alsook projectsubsidies verstrekken die deel uitmaken van het FAPK en de Mondriaan Stichting.

In het advies wordt gesteld dat voor projectsubsidies alleen projecten in aanmerking komen die niet tot de kerntaken van de instelling behoren.

Al eerder hebben wij u op de hoogte gesteld van onze zorg over de beperkte financiële ruimte die er op dit moment is voor de zogenaamde basisinfrastructuur, de meerjarig ondersteunde instellingen bij NFPK+ en het Programmafonds Cultuurparticipatie. Wij stellen ons op het standpunt dat er allereerst voldoende middelen dienen te zijn voor deze instellingen en het Programmafonds om de functies voor de uitvoering waarvan zij zijn aangewezen, ook daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Wanneer dit niet het geval is dan dient er naar onze mening zorg gedragen te worden dat de weg naar projectsubsidies van het Programmafonds open blijft.

Governance

In het advies wordt gesteld dat met het voorgestelde governance model (raad van toezicht en raad van bestuur) reeds ervaring is opgedaan door het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+. Alhoewel de gekozen vorm ons niet per definitie tegenstaat, herinneren wij u er aan dat deze 'ervaring' zich nog in de aanloopfase bevindt, sterker nog: noch de tweekoppige Raad van Bestuur, noch de Raad van Toezicht Bestuur is thans geïnstalleerd. Daar komt bij dat de aard van de activiteiten van het beoogde programmafonds en het NFPK+ wezenlijk van elkaar verschillen.

Over de samenstelling van de Raad van Toezicht valt ons op dat in detail de samenstelling en afkomst van de leden is aangegeven (afkomstig uit amateurkunst, cultuureducatie, buitenwereld en een 'politiek/bestuurlijk persoon') maar dat hier geen plaats is gemaakt voor een gezaghebbende figuur uit de wereld van de kunst en cultuur. Met betrekking tot de commissies, secretarissen en coördinatoren geldt evenzeer het belang van denkkraft uit het professionele kunstenveld, zodat meegedacht kan worden over ontwikkelingen de wereld van amateurkunst en cultuureducatie. Deze betrokkenheid is zowel nodig waar het gaat om de praktische verdeling van verantwoordelijkheid tussen de fondsen voor het 'grijze gebied', alsook om er juist voor te zorgen dat kruisverbanden blijven bestaan, ook al ligt de verantwoordelijkheid bij een andere organisatie, c.q. het fonds.

Wij wensen u voor de komende weken een vruchtbaar overleg toe met de bestuurlijke partners en rekenen erop dat u onze opmerkingen en suggesties ter harte wilt nemen. Vanzelfsprekend zijn wij graag beschikbaar voor nader overleg.

In alle hoogachting,
Vereniging voor Kunst, Cultuur en Erfgoed/Kunsten '92

Ad 's-Gravesande
voorzitter

- c.c:
- Commissie Cultuur van de Tweede Kamer der Staten
 Generaal
 - Voorzitter Raad voor Cultuur
 - Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+
 - Interprovinciaal Overleg
 - VNG